Vazgeçme Maliyetiyle Vazgeçilenler!

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Maliyet

Maliyet, bir iş, ürün ve hizmet birimlerinin elde edilmesi için kullanılan ve harcanan üretim faktörlerinin tümelidir.

Maliyet, bir çıktı elde edilinceye kadar ona ve sürecine harcanan değerlerin tümüdür.

Maliyet; belirli bir hedefe varmada emek ve finans olarak ifade edilebilen kaynakların toplamıdır.

Maliyet, bir ürünün ortaya çıkmasında kullanılan (1)Emek, (2)Sermaye ve (3)Toprak değerleridir.

2.Maliyetin İki Kaynağı

Maliyetin aşağıda ana çizgilerle tanıtılan; (1)Sabit ve (2)Değişken olmak üzere iki temel gideri vardır.

2.1.Sabit maliyet; iş, ürün ve hizmet üreten birimin faaliyet durumundan bağımsız olarak değişmeyen işletme gideridir.
Fizik mekan ve kullanım araçlarına ait kiralar, işgören maaşları, sigorta giderleri, emlak vergileri, faiz giderleri, aşınma giderleri birer sabit maliyettir.

2.2.Değişken maliyet; iş, ürün ve hizmet üretilirken her üretim biriminin başına düşen miktardır. Değişken maliyette, üretim sayısı yani çıktı birimi arttıkça değişken maliyetler de artar.

Üretimde kullanılan hammadde kaynakları ve satış komisyonları değişken maliyet kalemidir.

Sabit maliyetler, üretilen çıktı bağlamına göre aynı kalırken; değişken maliyetler ise üretilen çıktı sayısına ve pazarlamasına bağlı olarak değişen formasyonlara sahiptir (Hubbard ve O`Brıen,2017).

3.Vazgeçme Maliyeti

Vazgeçme maliyeti, b**ir tercihin sonuçlarının getirdiği maliyet**tir. Vazgeçme maliyetinde çeşitli seçenekler arasında birinin seçilmesiyle vazgeçilen diğer seçenekler nedeniyle uğranılan kayıplar vardır.

Vazgeçme maliyeti, fırsat maliyeti olarak da anılır. Çünkü; sınırlı kaynakların kullanımıyla ilgili alınan her kararda, seçilen alternatifin fırsat maliyeti, seçiminden vazgeçilen maliyetin toplamı olmaktadır.
Bu yapısıyla da alternatif maliyet vazgeçme maliyetine eşdeş gelmektedir.

4.Eğitimde Vazgeçme Maliyeti

Eğitim; (1)Öğrenci, (2)Öğretmen, (3)Fizik-mekan, (4)Kuramsal temeller, (5)Öğretme-öğrenme süreçleri, (6)Araç-gereçler, (7)Program ve (8)Değerlendirme öğelerinden oluşan çok yönlü ve paydaşlı sistemdir.

Sistem yaklaşımından hareketle, bireysel ve toplumsal olarak uğranılan gelir kayıplarının tümü eğitimde vazgeçme maliyetidir.

Bir bireyin üniversiter öğrenimini sürdürmeyip lise mezuniyeti sonrasında bir işte çalışıp gelir elde etmesiyle emeklilik ve mesleki yükselmelerinde derece almaya başlaması üniversite öğreniminden "vazgeçtiğini" somutlandırmaktadır.

Bu durumun tersi ise bireyin üniversite öğrenimini sürdürmekle yukarı satırlarda sıralanan getirilerden-kazançlardan "vazgeçmesini" göstermiş oluyor.

Yeni özneli tutucu beton ve AVM aşkına geberen liberal post-kapitalist ekonomiler bireyleri eğitim mi? iş mi? açmazıyla hesaplanmayan maliyetle karşı karşıya bırakmaktadır.

Oysa, vazgeçme maliyeti doğrudan doğruya bir para ödemeyi gerektirmeyen işsizlik ve ev gençliği gibi bireysel ve toplumsal maliyet rakamları içine girmesi gereken kalemler de hesaba katılması gerekmektedir. Çünkü; Mayıs 2025 verilerine göre; Türkiye'de 5 milyona ulaşan "ev gençliği sorunu" eğitimde ve işte yer almayan, dolayısıyla, sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik maliyet kalemlerine yansıtılma-ma-ktadır (Karaağaçlı, 2025 ve TÜİK, 2025).

5.Vargı ve Yargıda Vazgeçme Maliyeti

Gezegende kıt kaynakların etkin kullanımı eğitim hizmetlerinde de yaşamsal önem ve değerdedir.

Kamu kesiminde kararlar alınırken, alternatiflerin belirlenmesine yarayan ölçütlerin geliştirilmesi, sayısal analizlerin uygulanması "olmazsa olmaz" gerekliliktedir. Çünkü; ülkelerin eğitim sistemlerinde, maliyet etkililiğinin nasıl artırılabileceğine ilişkin çabalar her geçen gün artarken; merkezi ve yerel yönetimlerin siyasal politiklerinde karar verici olmaktadır.

Türkiye eğitim coğrafyasında, hemen her düzeydeki formal-örgün eğitim kurumlarındaki (1)Sınıf tekrarları, (2)Başarısızlık oranlarının yüksekliği, (3)Okul terklerindeki sayısal artışlar ve (4)Öğretimdeki ilerlemenin gereğinden daha yavaş olmasının getirdiği uzun zaman kayıpları eğitimde vazgeçme maliyetlerinin bedelini ağır faturalandıran kriz olgularını oluşturmaktadır (Karaağaçlı, 2023).

Anılan kriz başlıkları ise bireysel ve toplumsal ölçeklerde ailesel ve kamusal eğitim maliyetlerini artırdığından; ulusal eğitimde büyük ölçekli, kısa-orta ve uzun erimli eğitim planlamaları yapılmalıdır. Hazırlanan planlar ise sabit ve değişken zaman aralıklarıyla kontrol edilmelidir.

Böylece, yaşam boyu süren eğitim girdileriyle çıktıları fikri takiple sürekli olarak aydınlatıcı yankıyla beslenip beliren eksikleri giderilmeli, iyi yönleri ise pekiştirilip geliştirilmelidir. Böylece Türkiye ikliminde okul mezuniyetlerinin güzellemeleri ve törenleri okul markalarıyla örtük programla değil; açık ve somut olarak mezunların nicelden (sayı) hareketle nitelde (kalite) çok yönlü değerlendirmeleri yapılmalıdır.

Kaynaklar

Hubbard R.G. ve A.P O`Brıen (2017). Ekonomi. 6. Baskı. Çevirenler: Hasan Şahin ve Onur Özsoy. Palme Yayıncılık

Karaağaçlı, M. (2021). **Eğitimin Sosyolojisi.** İkinci Yazım İkinci Basım. **2021.** Ankara: Kitapçı Basımevi Yayıncılık Dağıtım Tasarım San Tic. Ltd. Şti. Matbaa Sertfika No: 41356. ISBN No:978-605-62357-9-5. Bandrol Seri Aralıkları: THG-PRH 620851-620870.

Karaağaçlı, M. (2023). **Ulusal Eğitimde Çocuk Bireylere Dönük Okullaşmanın ve Okul Terkinin Sosyo-Analitik Betimlenmesi.** Mektepli Gazete. 20.11.2023. http://www.mektepligazete.com.

Karaağaçlı, M. (2025). **Eğitim Planlaması Yoksunluğunun Yan Ürünü; En Genci Sorunu.** http://www.mektepligazete.com. Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı 30.05.2025.

TÜİK (2025). **Türkiye Nüfus İstatistikleri.** Ankara: 17 Mayıs, 2025 . https://www.tuik.gov.tr

---

Etiksel İlke
Burada yer verilen görüşlerden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi etiksel olarak uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi
e-posta : mkara@gazi.edu.tr
Web (1) : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2) :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID:https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları
Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji,güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları
Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağçlı
X : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Youtube :AkademikAda